

تحلیلی بر روش‌شناسی و یافته‌های پژوهش‌های انجام شده در زمینه کارآفرینی و ویژگی‌های کارآفرینان

صغری حسینی قصر^۱، حسن رضا زین‌آبادی^۲، مرتضی علیزاده^۳

۱. کارشناسی ارشد تحقیقات آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه خوارزمی تهران، ایران
۲. دکترای مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی، استادیار دانشگاه خوارزمی تهران، ایران
۳. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه آزاد واحد تربت جام، ایران

پذیرش: ۱۳۹۳/۷/۲۸

دریافت: ۱۳۹۳/۲/۱

چکیده

امروزه موضوعات مدیریتی و کارآفرینی از اهمیت زیادی برخوردار شده و توجه بسیاری از پژوهشگران را به خود جلب کرده است، به طوری که در این راستا سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور با برگزاری همایش‌های مختلفی در زمینه اشتغال و مهارت‌آموزی اقدام به پذیرش و چاپ بیش از ۵۰۰ مقاله نمود، اما تنوع موضوعات و نیز تعارض‌ها در نتایج، ما را بر آن داشت تا به روش تحلیل محتوا و به شیوه توصیفی به استخراج ۶۹ مقاله مرتبط با اشتغال، کارآفرینی و ویژگی‌های کارآفرینان در دو همایش سازمان فنی و حرفه‌ای بپردازیم.

داده‌های تحلیل محتوا نیز با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی تجزیه و تحلیل شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که بیشتر موضوعات به سه موضوع نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال، مفاهیم و ارائه مدل‌های مفهومی و چارچوب و عوامل کارآفرینی به صورت توصیفی و ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی اختصاص یافته بود. از این رو بیشترین متدولوژی به کار رفته در تحقیقات به شیوه کمی و از نوع تحقیقات پیمایشی و اسنادی می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: تحلیل محتوا، اشتغال و کارآفرینی، همایش‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای.

۱- مقدمه

امروزه در دنیای پرشتاب اقتصاد، حرکت تدریجی کار و فعالیت‌های خوداشتغالی به سمت کارآفرینی و موقعیت‌های کارآفرینانه رواج زیادی پیدا کرده است، به طوری که در این راستا محققان نیز بی‌تلاش نبوده و درصدد دستیابی به مطالعات و تحقیقاتی در زمینه کارآفرینی و مهارت‌های کارآفرینی در حوزه‌های مختلف برآمده‌اند. همچنین در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای کشور نیز شاهد گسترش روزافزون توجه مسئولان به نظام مهارت و کارآفرینی بوده‌ایم. در این راستا سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور که خود را متولی آموزش‌های غیررسمی مهارت‌آموزی می‌داند با برگزاری دو همایش ملی و بین‌المللی در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲ در زمینه اشتغال و مهارت‌آموزی از علاقه‌مندان به پژوهش در زمینه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای دعوت کرد تا تجارب و مطالعات خود را در اختیار سایر علاقه‌مندان قرار دهند که نتیجه این دو همایش، پذیرش و چاپ بیش از ۵۰۰ مقاله در اولین و دومین همایش مهارت‌آموزی و اشتغال می‌باشد. اما از آن جایی که محورها و موضوعات مختلفی در این دو همایش به چشم می‌خورد، تنوع، ناسازگاری‌ها، تعارض‌ها یا تناقض‌هایی که در نتایج تحقیقات انجام شده است، به چشم می‌خورد.

در این مقاله با استعانت از شیوه تحلیل محتوا به استخراج مقاله‌های مرتبط با بحث مهارت‌آموزی و کارآفرینی که در سومین و پنجمین جلد از مجموعه کامل مقالات اولین و دومین همایش ملی مهارت‌آموزی و اشتغال در ایران به چاپ رسیده بود، پرداخته شده است. برای تحلیل محتوا، تعاریف مختلفی صورت گرفته است که از آن جمله تعریف برلسن می‌باشد. او تحلیل محتوا را یک فن پژوهشی برای توصیف عینی، نظام‌دار و کمی ظاهر محتوای رسانه ارتباطی تعریف می‌کند [۱، ص ۹۸]. ربر^۱ (۱۹۸۵) تحلیل محتوا را واژه‌ای کلی و در برگزیده روش‌های گوناگون برای تحلیل یک سخنرانی، پیام، مقاله، عقاید، احساسات و نظرها می‌داند [۲، ص ۵۶]. در واقع تحلیل محتوا به هر نوع فنی اطلاق می‌شود که در راه استنتاج منظم و عینی ویژگی‌های خاص یک متن به کار می‌آید. تحلیل محتوا مقوله‌بندی همه اجزای یک متن در جعبه‌های مختلف است. به این ترتیب مقدار اجزای عناصری- که در هر جعبه مرتب شده‌اند- متن را مشخص می‌کنند. منظور از جعبه‌ها در این تعریف، مقوله‌هاست که از آغاز کار صورتی عملیاتی پیدا می‌کنند؛ یعنی به دقت و وضوح کامل تعریف می‌شوند و می‌توانند متنی چند هزار

صفحه‌ای را در یک جدول ارائه دهند، به طوری که خواننده با پیام‌های اساسی اثر آشنا شود [۳].

در خصوص مطالعات مربوط به تحلیل محتوا با محوریت بودن کارآفرینی، تاکنون پژوهش‌هایی بسیاری در ایران و سایر کشورها انجام شده است که می‌توان به این موارد اشاره کرد: تحلیل محتوای کتاب‌های آموزش حرفه و فن دوره راهنمایی به‌وسیله احمدی و فضائل‌فر [۴]، تحلیل محتوای نگرش کارآفرینانه در ابعاد شناختی، نگرشی و عاطفی در کتاب‌های فارسی دبستان به‌وسیله جعفری مقدم و فخرزاده [۵]، تحلیل محتوای راهبردهای مختلف توسعه روستایی به‌وسیله ایمنی [۶]، تحلیل محتوای موانع، فرصت‌ها و راهکارهای توسعه ارتباط صنعت و دانشگاه در پانزده کنگره سه‌جانبه به‌وسیله شفیع و موسوی [۷]، توسعه فرهنگ کارآفرینی در مطبوعات ایران به شیوه تحلیل محتوا به‌وسیله بابایی، آقازاده و محسنیان راد [۸]، تحقیقات آینده در کارآفرینی اجتماعی به‌وسیله گراس، موساکوشی و لاپکین^۲ [۹]، تحلیل محتوای کارآفرینی اجتماعی، به‌وسیله کوکییر، ترنهولم، کارل و جکاس^۳ [۱۰]، کارآفرینی اجتماعی و کارآفرین اجتماعی: مطالعه‌ای با رویکرد اقتصادی و اجتماعی به‌وسیله ویگونا و منزلتی^۴ [۱۱]، مروری بر تحقیقات کارآفرینی از دیدگاه آموزشی به‌وسیله آلبرنوز^۵ [۱۲]. اما آنچه مسلم است ایجاد تحقیقات روش‌شناختی و یافته‌های پژوهشی به شیوه تحلیل محتوا می‌باشد که در این زمینه تنها پژوهش وکیلی و انصاری [۱۳] به ارزیابی روش‌های پژوهش کارآفرینی در کشور با شیوه تحلیل محتوا پرداخته است. در این پژوهش مقالات منتشر شده در نشریه علمی-پژوهشی توسعه کارآفرینی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. همچنین در پژوهشی که به‌وسیله لورک، هالووی و وولی^۱ [۱۴] درخصوص تحلیل متقارن در تحقیقات کارآفرینی انجام شده بود، به ارزیابی روش مطالعات کارآفرینی پرداخته شده است.

به این ترتیب با توجه به بررسی‌های انجام شده، پژوهش حاضر با هدف بررسی، مرور و تحلیل جامع پژوهش‌هایی که درباره رویکرد اشتغال و کارآفرینی، ویژگی‌های کارآفرینان، و نوع مطالعات انجام شده در زمینه کارآفرینی در همایش‌های سازمان فنی و حرفه‌ای ایران منتشر شده، انجام گرفته است تا از این راه، شناخت همه‌جانبه‌ای از ماهیت، اهمیت، برداشت‌ها و پیشینه نظری و پژوهشی آن ایجاد شود، زیرا که یکی از دغدغه‌های اصلی دولت براساس سند راهبردی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای کشور بحث کارآفرینی و اشتغال مولد می‌باشد

و هر ساله اقدام به برگزاری همایش‌های ملی و بین‌المللی در این زمینه می‌کند. محققان زیادی از سرتاسر کشور مقالات خود را برای ارائه به این همایش ارسال می‌کنند. بنابراین به دلیل حجم زیاد و فزاینده تحقیقات و نیاز به تلخیص همراه با ترکیب آنها و جهت پی بردن به وجود ناسازگاری‌ها، تعیین کیفیت پژوهش‌های انجام شده و تشخیص حوزه‌های پژوهشی مسئله‌دار و حوزه‌های تحقیقاتی که محققان گذشته براساس تحقیقات موجود در زمینه اشتغال و کارآفرینی به آن پرداخته و یا نپرداخته‌اند، به این تحقیق مبادرت شده است که در این خصوص سؤال‌های زیر مطرح می‌باشد:

۱. چه موضوعاتی در تحقیقات انجام شده، بیشتر بررسی شده‌اند؟
 ۲. فرضیه‌های به کار رفته در پژوهش‌ها چگونه مطرح شده و چه متغیرهایی مورد بررسی واقع شده است؟
 ۳. جامعه پژوهش چه طیفی را بیشتر در تحقیقات مرتبط با کارآفرینی در بر گرفته است؟
 ۴. در تحقیقات مرتبط با کارآفرینی بیشتر از چه تکنیک نمونه‌گیری استفاده شده است؟
 ۵. روش تحقیق به کار رفته در آنها چگونه است؟
- کیفیت پژوهش‌ها از نظر ابزار اندازه‌گیری، اعتبار، پایایی، نوع روش آماری و... چگونه است؟

۲- مرور ادبیات پژوهش

کارآفرینی یک حوزه مطالعاتی به نسبت جوان است. برخی از محققان معتقدند که کارآفرینی در مرحله نوجوانی است و عده‌ای از محققان معتقدند که کارآفرینی در حال ظهور است. در واقع، کارآفرینی رشته‌ای است که :

- ۱- در آن جستجو برای تئوری قوی و متمایز کارآفرینی ادامه دارد؛
- ۲- پارادایمی نوظهور است که چندان توسعه پیدا نکرده است ؛
- ۳- محققان آن را به عنوان یک رشته مستقل مورد بررسی قرار می‌دهند [۱۳، ص ۱۸۷]. در این زمینه تاکنون تحقیقات گسترده‌ای در سرتاسر جهان صورت گرفته است. به اعتقاد استیونسون و جاریلو^۱ می‌توان تحقیقات در مورد کارآفرینی را تحت سه موضوع اصلی دسته‌بندی کرد:

۱- کارآفرینان چه کار می‌کنند؟

۲- نتیجه کار کارآفرینان چیست؟

۳- چه چیزی افراد را برای کارآفرین شدن بر می‌انگیزد؟ [۱۵، ص ۱۴۳].

محققان همچنین فهرست‌های متعددی از انواع ویژگی‌های شخصیتی نیز ارائه کرده‌اند که در اینجا به مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود: مانند نیاز به پیشرفت، مرکز کنترل درونی، تمایل به مخاطره‌پذیری، نیاز به استقلال، خلاقیت و تحمل ابهام [۱۶، صص ۲۲۴-۲۲۵]. اما آنچه مسلم است که دسته‌بندی و تحلیل محتوای دقیقی از روش‌های انجام مطالعات کارآفرینی به صورت جدی در ایران انجام نشده است، مگر تحقیقی که وکیلی و انصاری در سال ۱۳۹۰ روی نشریه مطالعات کارآفرینی انجام دادند و این در حالی است که تحلیل محتوا، یکی از روش‌های تحقیق و تحلیل اطلاعات استفاده شده در تحقیقات و مطالعات بیش‌تر رشته‌ها به طور اعم و در کتابداری به طور اخص است. این روش منظم، عینی و کمی برای تحلیل و برای محتوای آشکار پیام اسناد و مدارک است که با استفاده از روش‌های آماری انجام می‌گیرد. تحلیل استنادی نیز یکی از روش‌های رایج معتبر برای ارزیابی تولیدات علمی محققان است و کاربردهای زیادی مانند بهبود کنترل کتاب‌شناختی متون رشته‌های مختلف، تعیین منابع هسته، گروه‌بندی، منابع، پیش‌بینی روند انتشارات، تعیین الگوی استفاده از انواع منابع در فهرست منابع و مأخذ، کشف گرایش نویسندگان مقاله‌ها در استفاده از منابع متفاوت اطلاعاتی (کتاب، مقاله، پایان‌نامه و غیره)، تعیین میزان روزآمدی منابع استفاده شده در آثار نویسندگان و تعیین مجله‌ها، کتاب‌ها و نویسندگان پراستناد در بر می‌گیرد [۱۷، ص ۱۰۰].

۳- روش پژوهش

پژوهش حاضر پژوهشی مروری است که به استناد طبقات از پیش تدوین شده (روش‌شناسی و یافته‌های پژوهشی)، به توصیف، تلخیص و تحلیل محتوای پژوهش‌های منتشر شده به صورت تحلیل محتوای مقوله‌ای می‌پردازد.

در این روش نخست متن مورد نظر را به اجزایی تجزیه می‌کنند، سپس اجزا را به طبقاتی تقسیم می‌نمایند و با شمارش فراوانی هر طبقه، درصد آنها را مشخص و در پایان، آن درصدها را تحلیل می‌کنند [۱۸، ص ۷۹]. در اینجا واحد تجزیه و تحلیل از پژوهش‌ها گرفته می‌شود، نه آزمودنی‌ها که با استفاده از فنون کمی داده‌ها به صورت کمی (درصد و شمارش) تبدیل

شده‌اند. از این رو جامعه مورد نظر تمام تحقیقات انجام شده در زمینه کارآفرینی درون مجموعه کامل مقالات اولین و دومین همایش ملی مهارت‌آموزی و اشتغال در ایران می‌باشد که به دلیل محدود بودن جامعه، یعنی ۶۹ پژوهش حجم جامعه و نمونه برابر می‌باشد و از تمام شماری استفاده شده است. در این راستا برای گردآوری اطلاعات با استفاده از اسناد موجود، یعنی اصل مقالات چاپ شده در سومین مجلد مجموعه کامل مقالات اولین همایش ملی (۳۰ مقاله) [۱۹] و پنجمین مجلد از دومین همایش ملی و نخستین همایش بین‌المللی مهارت‌آموزی (۳۹ مقاله) [۲۰] به عنوان منابع دست اول استفاده شد که مراحل زیر دنبال شد:

الف: شناسایی منابع؛

ب: کدگذاری داده‌ها با استفاده از تهیه خلاصه پژوهش‌ها مبتنی بر موارد یازده‌گانه: ۱- عنوان پژوهش؛ ۲- سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهش؛ ۳- متغیرهای پژوهش؛ ۴- جامعه آماری؛ ۵- حجم نمونه؛ ۶- روش‌های نمونه‌گیری ۷- ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات؛ ۸- روایی و پایایی ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات؛ ۹- روش انجام دادن پژوهش (نوع و روش اجرا)؛ ۱۰- روش‌های تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها؛

ج: تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت آمار توصیفی؛

د: تعیین حد و مرز حوزه مطالعات انجام شده در خصوص کارآفرینی؛

ه: ارزیابی کیفیت نتایج پژوهش‌ها از ابعاد مختلف.

در این پژوهش با استفاده از فهرست و مراجعه به تک‌تک عناوین، محتویات و استنادهای مقاله‌ها به جمع‌آوری اطلاعات و سپس ورود آن در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ وارد شده و به وسیله آمار توصیفی به ارائه درصد فراوانی‌ها به همراه جداول و توضیحات مربوط پرداخته شده و به تحلیل آنها اقدام شد. روایی چک‌لیست با استفاده از نظر استادان متخصص تأیید شد.

۴- نتایج و بحث

با توجه به تحلیل محتوای یافته‌های ۶۹ مقاله مورد نظر در خصوص کارآفرینی در این پژوهش، نخست با توجه به دو بعد روش‌شناسی و یافته‌های تحقیق به سؤال‌های پژوهشی پاسخ داده و حد و مرز حوزه مطالعات در خصوص کارآفرینی مشخص شد سپس کیفیت نتایج پژوهش‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت و در نهایت به ارائه راهکارهای راهبردی پرداخته شد.

همان طور که از جدول ۱ مشخص است، بیشتر مطالعات مربوط به کارآفرینی در این همایش را می‌توان به سه موضوع اصلی تقسیم کرد: ۱- نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال، ۴۶/۳۷ درصد؛ ۲- مفاهیم و ارائه مدل‌های مفهومی و چارچوب و عوامل کارآفرینی به صورت توصیفی با ۲۹ درصد؛ ۳- ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی با ۲۴/۶۳ درصد که بیشترین عناوین تحقیق‌های مورد نظر را به خود اختصاص داده‌اند.

بیشترین جهت‌دهی پژوهش‌ها از نوع سؤال‌های پژوهشی با ۸۵/۳ درصد و پس از آن فرضیه جهت‌دار ۱۰/۳ درصد و فرضیه بدون جهت ۴/۴ درصد می‌باشد. همچنین در تقسیم‌بندی متغیرها نیز مقوله‌هایی نظیر مفاهیم، مدل‌ها و چارچوب کارآفرینی به صورت پژوهش کتابخانه‌ای در اولویت اول هر دو دسته متغیر مستقل و وابسته قرار گرفت، سپس مفاهیمی چون نقش آموزش، شخصیت کارآفرینانه، مهارت‌های کارآفرینی، سبک رهبری، رشته تحصیلی، اشتغال، هوش هیجانی و سرمایه اولیه به عنوان متغیر مستقل و اشتغال، شخصیت کارآفرینانه، مهارت‌های کارآفرینی و آموزش‌های کارآفرینی به عنوان متغیر دوم مورد بررسی واقع شدند.

جدول ۱ موضوعات مطرح شده در پژوهش‌ها

متغیر وابسته		متغیر مستقل		فرضیه‌ها و سؤال‌های		موضوع پژوهش	
درصد فراوانی	موضوع	درصد فراوانی	موضوع	درصد فراوانی	نوع	درصد فراوانی	موضوع
۴۲/۵٪	مفاهیم، مدل‌ها و چارچوب و عوامل کارآفرینی به صورت پژوهش کتابخانه‌ای	۳۹/۶٪	مفاهیم، مدل‌ها و چارچوب و عوامل کارآفرینی به صورت پژوهش کتابخانه‌ای	۸۵/۳٪	سؤال پژوهشی	۴۶/۳٪	نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال
۲۲/۱٪	اشتغال	۲۲/۴٪	آموزش‌های کارآفرینی	۱۰/۳٪	فرضیه جهت‌دار	۲۹٪	مفاهیم، مدل‌ها و چارچوب و عوامل کارآفرینی و...
۱۷/۷٪	شخصیت کارآفرینانه	۸/۸٪	شخصیت کارآفرینانه				به صورت توصیفی
۱۰/۳٪	مهارت‌های کارآفرینی	۷/۴٪	مهارت‌های کارآفرینی				

ادامه جدول ۱

متغیر وابسته		متغیر مستقل		فرضیه‌ها و سؤال‌های		موضوع پژوهش	
درصد فراوانی	موضوع	درصد فراوانی	موضوع	درصد فراوانی	نوع	درصد فراوانی	موضوع
%۷/۴	آموزش‌های کارآفرینی	%۳	سبک رهبری	%۴/۴	فرضیه بدون جهت	%۲۴/۶۳	ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی
		%۲/۹	رشته تحصیلی				
		%۲/۹	اشتغال				
		%۱/۵	هوش هیجانی				
		%۱/۵	سرمایه اولیه				
%۱۰۰	هکد	%۱۰۰	کد۹	%۱۰۰	کد۳	%۱۰۰	کد۳

جامعه پژوهشی در تحقیقات انجام شده را می‌توان در قالب هشت دسته طبقه‌بندی کرد: ۱- اسناد و منابع کتابخانه‌ای؛ ۲- دانش‌جویان؛ ۳- کارآموزان مراکز فنی و حرفه‌ای؛ ۴- دانش‌آموزان؛ ۵- کارکنان سازمان‌های دولتی (شامل مدیران و مربیان نیز می‌شود)؛ ۶- اعضای تعاونی‌های کارآفرینی؛ ۷- روزنامه و مجلات؛ ۸- طرح‌های کارآفرینی (که براساس محاسبات انجام شده، بیشترین مورد از پژوهش‌های بررسی شده نظری و فاقد جامعه آماری بوده‌اند و کمترین مورد به مطبوعات و طرح‌های کارآفرینی بر می‌گردد). بیشترین روش نمونه‌گیری در تحقیقات انجام شده به شیوه تصادفی ساده و نوع ابزار گردآوری اطلاعات نیز بررسی اسناد و منابع کتابخانه‌ای و پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد. جدا از تحقیقات اسنادی که معتبر بودن منابع به عنوان اعتبار پژوهش مورد لحاظ قرار گرفته می‌شود، همه پژوهش‌ها بجز ۶ مورد (۸/۸ درصد) به ذکر پایایی ابزار خود به شیوه آلفای کرونباخ پرداخته‌اند که پایایی همه ابزارهای مورد استفاده از ۶۰ درصد به بالا می‌باشد و در این زمینه از مطلوبیت خوبی برخوردار است.

جدول ۲ جامعه، شیوه نمونه‌گیری و ابزار گردآوری داده‌ها

جامعه پژوهش		ابزار گردآوری اطلاعات		روش نمونه‌گیری		پایایی ابزار	
جامعه	درصد فراوانی	روش	درصد فراوانی	نوع	درصد فراوانی	دامنه پایایی	درصد فراوانی
اسناد و منابع کتابخانه‌ای	%۳۳/۸	تصادفی ساده	%۴۰,۳	بررسی اسناد و منابع کتابخانه‌ای	%۳۵/۳	۱۰۰-۹۱	%۱۳/۲
		طبقه‌ای	%۲۲,۲۰				
کارآموزان مراکز فنی و حرفه‌ای	%۱۶,۲	خوشه‌ای	%۱۵,۵۵	پرسشنامه محقق ساخته	%۳۵/۳	۹۰-۸۱	%۲۰/۶
دانش آموزان	%۱۱/۸	هدفمند	%۱۳/۳	پرسشنامه	%۱۷/۶	۸۰-۷۱	%۱۴/۷
کارکنان سازمان‌ها	%۱۰/۴	در دسترس	%۶/۶۵	هنجاریابی شده			
اعضای تعاونی‌های کارآفرینی	%۷/۴	تمام شماری	%۲	پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده	%۷/۴	اسناد کتابخانه‌ای	%۴۱/۲
				پرسشنامه محقق ساخته و			
طرح‌های کارآفرینی	%۱/۵			هنجاریابی شده	%۴/۴	ذکر نشده	%۸/۸
کد ۸	%۱۰۰	کد ۶	%۱۰۰	کد ۵	%۱۰۰	کد ۶	%۱۰۰

بررسی و دسته‌بندی متدولوژی به کار رفته در تحقیقات مرور شده نشان می‌دهد که ۵۷/۳ درصد پژوهش‌ها به شیوه کمی، ۳۹/۷ درصد به شیوه کیفی و ۳ درصد به شیوه آمیخته (کمی و کیفی) می‌باشند. بیشترین روش به کار گرفته شده در مطالعات به شیوه تحقیقات پیمایشی و اسنادی (شیوه توصیفی-تحلیلی) هر کدام با ۳۶/۷ درصد و ۳۳/۸ درصد می‌باشند، سپس همبستگی ۱۷/۶ درصد، تحلیل محتوای کیفی ۳ درصد، آزمایشی و شبه‌آزمایشی هر کدام ۲/۹ درصد و پس رویدادی و مدل ارزشیابی هر کدام ۱/۵ درصد است. البته یک پژوهش به زعم نویسنده آن مقاله از روش آمیخته استفاده نموده بود که پس از بررسی دقیق‌تر و نتایج مربوط به آن جزء تحقیقات کمی و از نوع پیمایشی دسته‌بندی شد. بنابراین ملاحظه می‌شود که در حوزه مورد بررسی نیز مانند تمامی حوزه‌های تحقیقاتی علوم اجتماعی، روش پیمایشی و کمی تسلط دارد. لازم به ذکر است که از تحقیقات کیفی موجود که حدود ۳۹/۷ درصد پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده‌اند، تنها ۳

پژوهش از ۲۷ پژوهش کیفی جزء تحقیقات پر بار هم از لحاظ روش اجرا و ابزار اندازه‌گیری (مصاحبه، مشاهده و پرسشنامه) و هم از لحاظ جدید بودن موضوع و ارائه یافته‌ها به شمار می‌آید و سایر پژوهش‌های کیفی (۲۴ پژوهش) که به صورت اسنادی و توصیفی-تحلیلی می‌باشد، تنها به جمع‌بندی آرا، نظریات و مفاهیم عمده کارآفرینی نظیر مبحث بیکاری، کارآفرینی، کارآفرینی اجتماعی، اشتغال اتربخش، کارآفرینی و بحران بیکاری، چالش‌های فراروی کشور در تحقق کارآفرینی، سیاست‌های اشتغال‌زایی در ایران و جهان، برگزاری و حمایت از دوره‌های آموزشی، حمایت‌های مالی و... پرداخته‌اند که جز در موارد انگشت‌شمار بیشتر مقاله‌ها شیبیه به تألیف کتابخانه‌ای بوده است تا اینکه به ارائه تئوری‌ها یا تبیین آرا و نظریه‌های خاصی بپردازد. از این رو در حد ضعیف ارزیابی می‌شود و در تحقیقاتی که به صورت آمیخته انجام شده بود، به خوبی با استفاده از پرسشنامه و مصاحبه به تفکیک آرا پرداخته است که در نهایت نیز جزء تحقیقات پیمایشی تقسیم‌بندی شده‌اند. همچنین در خصوص آمار توصیفی و استنباطی به کار رفته در پژوهش‌ها ۴۳/۳ درصد به وسیله تحلیل اسناد و منابع کتابخانه‌ای به شیوه توصیفی و ۳۶/۷ درصد به وسیله همه شاخص‌های گرایش مرکزی نظیر میانگین، فراوانی و درصد فراوانی، انحراف معیار و واریانس مورد بررسی قرار گرفته‌اند که ۱۰/۵ درصد تنها به ذکر میانگین و ۱۰ درصد به فراوانی‌ها اشاره کرده‌اند. اما در خصوص آمار استنباطی، بیشتر تحقیق‌ها از آزمون T با ۲۹/۴ درصد، آزمون‌های ناپارامتریک ۱۷/۶ درصد، همبستگی، رگرسیون، آنوا و تحلیل عاملی هر کدام ۱۱/۸ درصد و آزمون Z، ۵/۸ درصد استفاده شده است.

جدول ۳ روش به کار گرفته شده در پژوهش‌ها

آمار استنباطی		آمار توصیفی		روش پژوهش			
درصد	شاخص‌های فراوانی	درصد	نوع شاخص‌های گرایش مرکزی	درصد	روش اجرا	درصد	نوع پژوهش
۲۹/۴٪	گرایش آزمون T	۴۳/۳٪	تحلیل اسناد و منابع کتابخانه‌ای	۳۳/۸٪	اسنادی	۵۷/۲٪	کمی
۱۷/۶٪	آزمون‌های ناپارامتریک	۳۶/۷٪	همه شاخص‌های گرایش مرکزی	۱۷/۶٪	توصیفی-پیمایشی	۳۹/۷٪	کیفی
۱۱/۸٪	همبستگی	۳٪		۱۷/۶٪	توصیفی-همبستگی	۳٪	آمیخته (کیفی و کمی)
۱۱/۸٪	رگرسیون	۳٪		۳٪	تحلیل محتوی کیفی		

ادامه جدول ۳

آمار استنباطی		آمار توصیفی		روش پژوهش			
درصد فراوانی	شاخص‌های گرایش	درصد فراوانی	نوع شاخص‌های گرایش مرکزی	درصد فراوانی	روش اجرا	درصد فراوانی	نوع پژوهش
%۱۱/۸	آنوا	%۱۰/۵	میانگین	%۲/۹	آزمایشی		
%۱۱/۸	تحلیل عاملی			%۲/۹	شبه آزمایشی		
%۵/۸	آزمون Z	%۱۰	فراوانی	%۱/۵	توصیفی- پس رویدادی		
				%۱/۵	ارزشیابی- مدل نقادی		
%۱۰۰	۸ کد	%۱۰۰	۴ کد	%۱۰۰	۸ کد	%۱۰۰	۳ کد

با توجه به دسته‌بندی اطلاعات به سه دسته پژوهش‌های کمی، کیفی و آمیخته در این قسمت، نخست یافته‌های تحقیقات کمی با توجه به نوع روش پژوهش (پیمایشی، همبستگی، آزمایشی، شبه‌آزمایشی و پس رویدادی) و سپس یافته‌های تحقیقات کیفی و آمیخته در قالب جداول جداگانه ارائه می‌شود.

از ۲۵ تحقیق انجام شده به شیوه پیمایشی، ۱۰ تحقیق در خصوص نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال بوده است که دو تحقیق از لحاظ نمونه، روش و سایر موارد کاملاً شبیه به یکدیگر بوده و به نوعی کپی‌برداری از کار یکدیگر محسوب می‌شود. ۵ تحقیق به مسائل مختلف کارآفرینی نظیر (مفاهیم، مدل‌ها و چارچوب و عوامل کارآفرینی و ...) و ۱۰ تحقیق راجع به ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی مربوط می‌شود که در این قسمت به ابعاد فردی، رفتاری و سازمانی کارآفرینی براساس ذینفعان مختلف پرداخته شده است. از ۱۰ تحقیق انجام شده به شیوه همبستگی، ۲ تحقیق در خصوص نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال بوده است. ۵ تحقیق راجع به مسائل مختلف کارآفرینی نظیر (مفاهیم، مدل‌ها، چارچوب و عوامل کارآفرینی و ...) و در نهایت ۲ تحقیق راجع به ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی می‌شود (جدول ۵). همچنین تنها ۴ پژوهش به شیوه آزمایشی و نیمه آزمایشی و یک تحقیق به صورت پس رویدادی انجام شده است که همه مربوط به نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال می‌باشد. لازم به ذکر است که در یکی از تحقیقات بدون مشخص نمودن نمونه و ارائه آمار

خاص تنها به ذکر نتیجه اکتفا شده است.

در تمامی یافته‌های پژوهش‌های کمی، جدا از روش تحقیق به کار گرفته شده در آنها، می‌توان یافته‌های زیر را عنوان کرد:

۱- آموزش به عنوان یکی از عوامل مهم در زمینه کارآفرینی و اشتغال پایدار محسوب شده است و از مجموع ۱۷ پژوهش انجام شده در این زمینه، ۱۳ مورد معادل درصد از آموزش به عنوان عاملی در جهت بهبود روند کاری، افزایش مهارت‌ها و توفیق در کسب و کار آنها یاد کرده‌اند که تنها ۴ پژوهش معادل درصد تأثیر یا رابطه معناداری را نشان نداده‌اند.

۲- در بین مؤلفه‌های مختلف کارآفرینی موضوعاتی نظیر نوع شغل، رضایت‌مندی از خدمات کارآفرینی، تناسب عناصر برنامه درسی، مؤلفه‌های توانمندسازی اقتصادی در اقبال کم درآمد، موانع مالی، جو سازمانی و ساختار فکری، فرهنگ سازمانی و شبکه‌های رهبری مورد بررسی قرار گرفته است که در مجموع مبین تأثیر این مؤلفه‌ها بر کارآفرینی و موفقیت رویکردهای کارآفرینانه می‌باشد.

۳- در خصوص ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی، توجه به عواملی چون نوع مدیریت (دولتی یا خصوصی)، مهارت‌های مدیریتی و بازاریابی مدیران و کارآفرینان، جنسیت (به خصوص با توجه به نوع شغل انتخاب شده و همچنین داشتن روحیه خطرپذیری بیشتر در مردان)، تحصیلات و سن بالاتر، داشتن رشته‌های خاص تحصیلی (رشته‌هایی که بیشتر جنبه فنی دارد) و برخورداری از هوش هیجانی بالا می‌تواند در موفقیت کارآفرینی سهم به‌سزایی داشته باشد.

در تحقیقات کیفی انجام شده با توجه به عنوان پژوهش‌ها و یافته‌های هر یک، ۱۵ پژوهش مرتبط با مقوله آموزش و کارآفرینی (کد ۱)، ۹ پژوهش با مؤلفه‌های مختلف (کد ۲) و ۴ پژوهش با موضوع شخصیت کارآفرینان (کد ۳) دسته‌بندی شده است که به علت طولانی شدن موضوعات تنها به ذکر عنوان‌های هر تحقیق اشاره شده است.

جدول ۴ عناوین تحقیق‌های کیفی

عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی	عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی	عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی
نقش مطبوعات در توسعه فرهنگ کارآفرینی (کد ۲)	بررسی رابطه بین فناوری اطلاعات و کارآفرینی در تولید ملی (کد ۱)	جایگاه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در کارآفرینی و اشتغال‌زایی (کد ۱)
جایگاه کارآفرینی در توانمندسازی آسیب‌دیدگان اجتماعی (کد ۲)	تأثیر آموزش‌های علمی کاربردی و مهارتی بر شکوفایی کارآفرینی در مهارت‌آموختگان دانشگاهی (کد ۱)	نقش آموزش توأم فنی و حرفه‌ای و کارآفرینی در اشتغال پایدار (کد ۱)
کارآفرینی اجتماعی و ابعاد آن در جامعه (کد ۲)	تبیین جایگاه مهارت کارآفرینی در نظام آموزشی (کد ۱)	نهادینه‌سازی آموزش کارآفرینی از دبستان تا دانشگاه (کد ۱)
آسیب‌شناسی ادراک و نگرش‌های دانش‌آموزان ابتدایی در مورد آینده شغلی و کارآفرینی مبتنی بر دیدگاه‌های فردی، خانوادگی و آموزشی: (موردی از مطالعه در شهرستان قدس ۱۳۹۱) (کد ۲)	راه‌های مقابله با جرم و خشونت در جامعه با رویکرد ترویج آموزش‌های علمی کاربردی در توسعه اشتغال و کارآفرینی (کد ۱)	واکاوی نقش دانشجو به عنوان مؤلفه‌ای از برنامه درسی در نیل به کارآفرینی، مطالعه موردی نظام آموزش علمی کاربردی جهاد کشاورزی خراسان رضوی (کد ۱)
چگونگی کارکرد صنعت گردشگری در فرایند کارآفرینی و اشتغال (کد ۲)	شیوه‌های تلفیق آموزش کارآفرینی در برنامه درسی دوره‌های مهارت‌آموزی (کد ۱)	چارچوب ارائه آموزش‌های کارآفرینی و اشتغال‌زا (کد ۱)
تبیین نقش مهارت آموزان صنایع دستی در ایجاد اشتغال و کارآفرینی کشور (کد ۳)	ظرفیت‌سازی قانون حمایت از شرکت‌های دانش بنیان برای ارتقای کارآفرینی علمی و مهارت‌آموزی (کد ۲)	بررسی راهبردها و چالش‌های موجود در راه آموزش مهارت به جامعه انسانی بر پایه افزایش توان کارآفرینی و موانع موجود (کد ۱)

ادامه جدول ۴

عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی	عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی	عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی
بررسی روند توسعه فرهنگ کارآفرینی و نقش آن در تشدید گرایش به آغاز کسب‌وکارهای نوآورانه (کد ۳)	تبیین جایگاه کارآفرینی در رفع بحران بیکاری و ایجاد اشتغال اثربخش به منظور دستیابی به اهداف منابع انسانی سند چشم‌انداز (کد ۲)	یادگیری تجربی کارآفرینانه در آموزش عالی: رهیافتی برای قابلیت‌پروری کارآفرینانه (کد ۱)
الگوی بومی و یکپارچه توسعه سرمایه‌گذاری، کارآفرینی و اشتغال در استان مازندران (کد ۳)	بررسی نقش کارآفرینی در رشد اقتصادی و حمایت از تولید ملی (کد ۲)	آموزش کارآفرینی در آموزش عالی: گرایش‌ها و چالش‌ها (کد ۱)
کارآفرینی در حوزه آموزش‌های کشاورزی فنی و حرفه‌ای (کد ۳)	توسعه نگاه‌های کوچک و متوسط (SMES) کشاورزی با رویکرد کارآفرینانه (کد ۲)	نقش آموزش کارآفرینی در سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای ایران (کد ۱)

جدول ۵ یافته‌های پژوهش‌های آمیخته (کیفی و کمی) با توجه به روش توصیفی-پیمایشی

یافته‌ها	عنوان پژوهش و کد مقوله پژوهشی
براساس یافته‌های تحقیق، دانشجویان بر این باور بودند که امروزه بیشتر درس‌های دانشگاهی به‌ویژه در رشته‌های علوم انسانی به شیوه نظری ارائه می‌شود. از این رو اغلب دانش‌آموختگان دانشگاه‌ها با نیازهای بازار کار هماهنگی و همخوانی ندارند و تخصص‌ها و مهارت‌ها همسو با نیازهای بازار کار شکل نمی‌گیرد که اطلاعات مربوط به فرصت‌ها و تهدیدها هر کدام به صورت مجزا در دو بخش یافته‌های حاصل از پرسشنامه و مصاحبه به صورت کمی گزارش شده بود.	بررسی فرصت‌ها و تهدیدهای آموزشی و پژوهشی کارآفرینی دانشجویان (کد ۱)
کمبود زیرساخت‌های کافی، ضعف فعالیت‌های بازاریابی، ضعف مدیریت گردشگری، مهم‌ترین موانع اساسی بر سر راه توسعه گردشگری روستایی به حساب می‌آیند. از طرف دیگر وجود جاذبه‌های طبیعی زیبا، بازارچه‌های مرزی و تمایل عمومی نسبت به توسعه گردشگری به‌ترتیب مهم‌ترین نقاط قوت و همچنین هدفمند کردن یارانه‌ها، افزایش قیمت مواد سوختی و تأثیر سوء آن بر جریان سفر و گردشگری، افزایش تمایل به سفرهای خارجی و از بین رفتن فرهنگ سنتی و محلی نیز از دید کارشناسان به عنوان مهم‌ترین تهدیدهای پیشروی گردشگری روستایی براساس مدل SWOT شناخته شده است.	تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه خدمات گردشگری روستایی با رویکرد کارآفرینی با استفاده از مدل SWOT (کد ۲)

۵- نتیجه‌گیری

در این پژوهش با توجه به هدف اصلی آن - که بررسی و دسته‌بندی موضوعات مختلف مطرح شده در همایش‌های سازمان فنی و حرفه‌ای کشور می‌باشد - با روش تحلیل محتوا اقدام به تلخیص آنها شد تا کیفیت پژوهش‌های مطرح شده در این همایش‌ها بررسی شود تا در نهایت موارد زیر به دست آمد:

۱- بیشتر موضوعات مطرح شده در این دو همایش به سه موضوع الف: نقش آموزش در کارآفرینی و اشتغال؛ ب: مفاهیم، ارائه مدل‌های مفهومی، چارچوب و عوامل کارآفرینی به صورت توصیفی؛ ج: ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های کارآفرینی اختصاص یافته بود که در جمع‌بندی یافته‌های پژوهش‌ها همین عوامل به عنوان مهم‌ترین فاکتورها و نشانگرهای مطرح شده در جهت موفقیت و بیشبرد اهداف کارآفرینانه محسوب می‌شود.

۲- بیشترین جهت‌دهی پژوهش‌ها از نوع سؤال‌های پژوهشی بوده است. همچنین در تقسیم‌بندی متغیرها نیز مقوله‌هایی نظیر مفاهیم، مدل‌ها و چارچوب کارآفرینی به صورت پژوهش کتابخانه‌ای در اولویت اول هر دو دسته متغیر مستقل و وابسته قرار گرفته‌اند و مفاهیمی مانند نقش آموزش، شخصیت کارآفرینانه، مهارت‌های کارآفرینی، سبک رهبری، رشته تحصیلی، اشتغال، هوش هیجانی و سرمایه اولیه به عنوان متغیر مستقل و اشتغال، شخصیت کارآفرینانه، مهارت‌های کارآفرینی و آموزش‌های کارآفرینی به عنوان متغیر دوم مورد بررسی واقع شده‌اند.

۳- بیشتر مطالعات به ترتیب از اسناد و منابع کتابخانه‌ای، دانشجویان، کارآموزان مراکز فنی و حرفه‌ای، دانش‌آموزان، کارکنان سازمان‌های دولتی (شامل مدیران و مربیان نیز می‌شود)، اعضای تعاونی‌های کارآفرینی، مطبوعات و طرح‌های کارآفرینی به عنوان جامعه پژوهشی استفاده کرده‌اند که از مجموع ۴۰ پژوهش کمی در ۱۷ پژوهش، زمان اجرا و یک مورد مکان اجرا مشخص نشده بود.

۴- بیشترین روش نمونه‌گیری در تحقیقات انجام شده به شیوه تصادفی ساده می‌باشد که به طور عموم با استفاده از جدول مورگان و فرمول کوکوران استفاده شده بود.

۵- بیشترین متدولوژی به کار رفته در تحقیقات به شیوه کمی و سپس به شیوه کیفی و تنها دو پژوهش به شیوه آمیخته (کمی و کیفی) می‌باشد. همچنین شیوه تحقیقات پیمایشی و اسنادی

(شیوه توصیفی- تحلیلی) در رأس روش‌های پژوهشی مطالعات کارآفرینی در این دو همایش می‌باشند.

۶- کیفیت پژوهش‌ها از لحاظ ابزار اندازه‌گیری و پایایی آن، درستی روش پژوهش و تحلیل‌های آماری به کار گرفته شده، جدید بودن موضوع و یافته‌ها و... از کم و کیف مختلفی برخوردار بودند. بیشتر پژوهش‌ها از ابزار اندازه‌گیری مناسب با ذکر مقدار پایایی ابزار خود استفاده کرده‌اند و نوع ابزار گردآوری اطلاعات بیشتر بررسی اسناد و منابع کتابخانه‌ای و پرسشنامه محقق ساخته می‌باشد و بجز دو مورد از پژوهش‌های کمی، همه پژوهش‌ها شیوه درستی را برای پژوهش خود انتخاب کرده بودند که در یک تحقیق بدون مشخص کردن نمونه و ارائه آماری خاص تنها به ذکر نتیجه اکتفا نموده بود. اما در خصوص جدید بودن موضوعات پژوهشی، تحقیقات کمی غالب پژوهش‌ها را به خود اختصاص داده و موضوعات آموزش و ویژگی‌های کارآفرینان را بیشتر مورد توجه قرار داده بود. در تحقیقات کیفی انجام شده نیز تنها سه پژوهش جزء تحقیقات پر بار هم از لحاظ روش اجرا و ابزار اندازه‌گیری (مصاحبه، مشاهده و پرسشنامه) و هم از لحاظ جدید بودن موضوع و ارائه یافته‌ها محسوب می‌شد که به موضوعاتی نظیر مطبوعات، برنامه‌های درسی قصد شده و قصد نشده و آسیب‌شناسی ادراک و نگرش‌های دانش‌آموزان ابتدایی در مورد آینده شغلی و کارآفرینی در مقاطع پایین تحصیلی توجه شده بود و سایر پژوهش‌های کیفی که به صورت اسنادی (توصیفی- تحلیلی) می‌باشد، تنها به جمع‌بندی آرا، نظریات و مفاهیم عمده کارآفرینی پرداخته‌اند که جز در موارد انگشت‌شمار، بیشتر مقاله‌ها شبیه به تألیف کتابخانه‌ای بوده است تا اینکه به ارائه تئوری‌ها یا تبیین آرا و نظریه‌های خاصی بپردازد و در حد ضعیف ارزیابی می‌شود. در تحقیقاتی هم که به صورت آمیخته انجام شده بود، به خوبی با استفاده از پرسشنامه، مصاحبه و روش دیماتل فازی به تفکیک آرا پرداخته شد که در نهایت جزء تحقیقات پیمایشی تقسیم‌بندی شدند.

یافته‌های به دست آمده از پژوهش حاضر منطبق با یافته‌های پژوهش وکیلی [۱۳]، صص ۱۸۵-۲۰۴] در مورد تحلیل محتوای نشریه کارآفرینی می‌باشد که نشان می‌دهد محورهای موضوعی غالب در مطالعات کارآفرینی سازمانی و ایجاد و توسعه کسب‌وکار هستند. بیشتر مطالعات از یک منبع داده استفاده کردند و ابزار مصاحبه و مشاهده در پژوهش‌ها کمتر مورد استفاده قرار گرفته‌اند. روش تحلیل غالب در پژوهش‌های متداول کارآفرینی، کمی است و از

مطالعات کیفی و آمیخته که متناسب با ماهیت پویا و پیچیده کارآفرینی است، کمتر استفاده شده است. مطالعات به طور عمده مقطعی است و مطالعات طولی مد نظر قرار نگرفته است. افزون بر این، شیوه‌های تحلیل آماری در طی زمان در حال پیچیده شدن و استفاده از الگوسازی معادله‌های ساختاری در حال افزایش است. بیشتر مطالعات یک سطح تحلیل را استفاده کردند و سطح تحلیل غالب فرد و سازمان است. در نهایت بیشتر مطالعه‌ها بر کارآفرینان، مؤسسان کسب‌وکار، مدیران سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیر دولتی صورت گرفته است. همچنین یافته‌ها منطبق با پژوهش کوکیبر و همکاران [۱۰، صص ۹۹-۱۹۹] می‌باشد که معتقدند بیشتر مطالعات انجام شده در زمینه کارآفرینی سال‌های ۱۹۸۷ تا ۲۰۰۸ به جای تحقیقات تجربی بر مفاهیم تئوری متمرکز شده است.

همچنین یکی دیگر از مؤلفه‌های پرکاربرد در بحث کارآفرینی مربوط به ویژگی‌های صاحبان کسب‌وکار و شخصیت افراد است که تحقیقاتی نظیر فراتحلیل راخ و فرس^۸ [۲۱، صص ۲۵۳-۳۵۸]، سانگ^۹ و همکاران [۲۲، صص ۷-۲۷]، مبین اهمیت این موضوع در کارآفرینی می‌باشد و سایر مقوله‌های مرتبط با کارآفرینی نظیر عوامل موفقیت و شکست، جو کاری، برنامه‌ریزی و... در فراتحلیل‌های افرادی چون سانگ و همکاران [۲۲، صص ۷-۲۷] و برینچمن^{۱۰} و همکاران [۲۳، صص ۲۴-۴۰] مشاهده می‌شود که در مجموع می‌توان تمام این عوامل را براساس مطالعه الوانی و همکاران [۲۴، صص ۵-۲۸] در سه دسته عوامل مختلف فردی، سازمانی و محیطی تقسیم کرد. همچنین براساس نظر گراس و همکاران [۹، صص ۲۵-۵۰] موضوعات قالب در تحقیقات آینده کارآفرینی عبارتند از فرم‌های سازمانی، نوآوری، زمینه کارآفرینی، آثار محیطی، فرصت‌ها، رقابت و همکاری، مأموریت‌های کارآفرینی، سرمایه، مشخصات کارآفرینی اجتماعی، تعاریف و مفاهیم کارآفرینی، نقش سهامداران، استراتژی‌ها، منابع، شبکه‌های اجتماعی، مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و اخلاق، نهادها، عملکرد، اهداف رقابت، رهبری و دیگر تم‌ها در بالاترین رتبه‌ها قرار گرفته‌اند.

به این ترتیب از جمله پیشنهادهایی که برای دست‌اندرکاران برگزاری همایش‌های سازمان فنی و حرفه‌ای و نهادهای مربوط به بحث کارآفرینی و اشتغال مطرح می‌باشد، عبارتند از:

۱- خاص‌تر کردن موضوعات و محورهای همایش‌ها به صورت تخصصی‌تر و توجه بیشتر به مسائل حوزه‌های تحقیقاتی‌ای می‌باشد که محققان گذشته در زمینه اشتغال و

کارآفرینی به آن نپرداخته‌اند، نظیر نقش صدا و سیما و رسانه‌های ملی و خصوصی در اشاعه فرهنگ کارآفرینی، بررسی مدل‌های آموزشی، بازی‌های دوران پیش از دبستان و دبستان، نقش معلمان، مربیان و والدین در افزایش خودباوری و خلاقیت، نقش و برنامه حمایتی دولت، سازمان‌ها و NGOها از کارآفرینان.

۲- ارائه مدل‌ها، راهکارهای کاربردی و عملیاتی و طرح‌های گسترشی در زمینه کارآفرینی و اشتغال در سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی.

۳- توجه بیشتر داوران در انتخاب مقاله‌ها از منظر روش‌شناختی و اصالت و تازگی موضوع.

۶- پی‌نوشت‌ها

1. Reber
2. David Gras, Elaine Mosakowski & G.T. Lumpkin
3. Wendy Cukier, Susan Trenholm, Dale Carl & George Gekas
4. Bagus Wiguna & Asfi Manzilati
5. Carlos A. Albornoz
6. Franz T. Lohrke, Betsy Bugg Holloway & Thomas W. Woolley
7. Stevenson & Jarilo
8. Rauch & Frese
9. Song
10. Brinckmanna

۷- منابع

- [1] Gall M., Borg V. Gall C.; Quantitative and qualitative research methods in education and psychology, Translated by Ahmad Nasr et al.; Tehran: SAMT and Shahid Beheshti University Press, 2003.p. 98.
- [2] Yarmohammadian MH; Principles of curriculum development; Tehran: Publication of Yadvare Ketab, 1998. P. 56.
- [3] <http://www.azadbakht.com/modules.php>.
- [4] Ahmadi GH.A., Fazaelifar Z.; "A content analysis of school textbooks vocational training courses on entrepreneurship indicators"; *Journal of Tosea Karafariny*,

- Vol. VI, No. 19, 2013, p.165.
- [5] Jafari Moghadam S., Fakharzadeh A.S.; "The development of entrepreneurial attitudes in text books (Case study: Persian book of primary school)"; *Kar , Jamea* , No. 135, September 2011, pp. 31-45.
- [6] Eimeny S., New strategic entrepreneurship in rural development; National Conference on Rural Empowerment Expo, Tehran, Rasht, September, 2012.
- [7] Shafie M., Mousavi A.; "Content analysis of barriers, opportunities and strategies for development between industry and universities in Fifteen Tri Congress"; *The Journal of Dofaslnamea Noavary & Arzeshe Karafariny*, First Year, Issue 5 Spring and Summer 2013, pp.5-19.
- [8] Babai H., Aghazadeh H., Mohsenian Rad M.; "The development of an entrepreneurial culture in the Iranian press, Entrepreneurship Development"; Vol. VI, No. II, Summer 2013, pp.135-154.
- [9] Gras D., Mosakowski E., Lumpkin G.T.; "Gaining insights from future research topics in social entrepreneurship: A content-aqalytic approach", *Advances in Entrepreneurship, Firm Emergence and Growth*, Vol. 13, 2011, pp. 25 – 50.
- [10] Cukier W; Trenholm S., Carl D., Gekas G.; "Social entrepreneurship: A content aqanalysis"; *Journal of Strategic Innovation and Sustainability*, Vol. 7, No.1, 2011, pp. 99-199.
- [11] Wiguna A. B., Manzilati A.; "Social entrepreneurship and Socio-entrepreneurship: A study with economic and social perspective *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 115, 2014, pp. 12–18.
- [12] Albornoz C.; Toward a set of trainable content on entrepreneurship education: A review of entrepreneurship research from an educational perspective"; *Journal of Technology Management & Innovation*, Vol. 3, No. 2, 2008.
- [13] Vakily U., Ansari M.; Evaluation of entrepreneurship in the country's research methods and recommendations for future research; *Tosea Karafariny*, Issue XIII, Fall 2011, pp. 185-204.

- [14] Lohrke F. T.; Holloway B. B., Woolley T.W.; "Joint aqanalysis in entrepreneurship research"; *A Review and Research Agenda, Organizational Research Methods*, January 2010 .
- [15] Kord Nayyj A., Ahmadpoor Dariani M., Shams Sh.; Designing the organizational structure of entrepreneurship centers in the country; *Faslnamea Modares* , Period 9, No. 2, 2005, pp.119-156.
- [16] Nazem F.; "The relationship between entrepreneurship and the quality of work life of employees in higher education institutions"; *Journal of Management Research in Iran*, Vol. 17, No. 2, 2013, pp. 222-243.
- [17] Riahi-nia N., Navabinejad Sh.; "Content analysis of the articles"; *Journal of Women Research (Journal of Tahghighat Zanan)*, Issue 1, 2011, pp.99-111.
- [18] Mousavi-nasab Kerman SMR; Familiarity with content analysis; *Biquarterly of Elme Takhasosy Pajohesh*, No. 2, Vol. 84, No.13, 2005, pp. 79.
- [19] Zein-abadi H.R., Parand K., "Vocational training and employment in Iran", *Tehran: Technical and Vocational Training Organization*, Vol. III, 2013, pp. 351-355.
- [20] Zein-abadi H.R., Parand K., Mehralizadeh Y.; "Vocational training, skills and entrepreneurship"; *Tehran: Technical and Vocational Training Organization*, Vol. 5, 2013, pp. 1-470.
- [21] Rauch A., Frese M.; "Let's put the person back into entrepreneurship research: A meta-analysis on the relationship between business owners' personality traits, business creation, and success"; *European Journal of Work and Organizational Psychology*, Vol. 4, No.16, 2007, pp.353-358.
- [22] Song M., Podoynitsyna K., Bij H.V.D., Halman J.I.M.; "Success Factors in New Ventures: A Meta-analysis"; *Journal of Product Innovation Management*, Vol. 25, No. 1, 2008, pp. 7-27.
- [23] Brinckmanna J., Grichnikb D., Kapsa D.; "Should entrepreneurs plan or just storm the castle? A meta-analysis on contextual factors impacting the business

planning–performance relationship in small firms"; *Journal of Business Venturing*, Vol. 25, No. 1, 2010, pp. 24-40.

- [24] Alwane SM, Mohammady Ilyasy Gh.; Khanifar H., Jandaghi G., Vakily U.; "Entrepreneurship in the public sector: Synergistic Approach, Public Administration Studies", Issue XII, 2011, pp. 25-28.

